

доповнено розділ I Земельного кодексу України новою главою 3¹, яка визначає особливості адміністративного провадження адміністративних справ у сфері земельних відносин.[4]

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 16.04.2025).
2. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#n69> (дата звернення 16.04.2025 р.)
3. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#n3760> (дата звернення 16.04.2025 р.)
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інтересів власників земельних часток (паїв), а також застосування адміністративної процедури у сфері земельних відносин: Закон України від 8 жовтня 2024 року № 3993-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3993-20#Text> (дата звернення 16.04.2025 р.)

УДК 342.9

Іванюк В. Д.
*д.філ. у галузі права, доцент кафедри
адміністративного права та судочинства,
Західноукраїнський національний університет*

Банах В. Д.
*аспірант Західноукраїнського
національного університету*

Діяльність державних виконавців у період правового режиму воєнного стану

Запровадження правового режиму воєнного стану в Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації суттєво вплинуло на функціонування багатьох державних інституцій, зокрема й органів примусового виконання судових рішень. У цих умовах постає необхідність забезпечення балансу між дотриманням прав громадян та інтересів держави, з одного боку, і реаліями воєнного часу - з іншого. Державні виконавці стикаються з новими викликами, такими як обмеження доступу до майна боржників, зупинення проваджень, труднощі у діяльності судів на прифронтових та деокупованих територіях тощо. Окрім того, відбулися суттєві законодавчі зміни, спрямовані на адаптацію системи примусового виконання судових рішень до умов воєнного стану.

Як зазначає В. Чепурний, «повномасштабне російське вторгнення і запроваджений воєнний стан докорінно змінили ситуацію в країні, зокрема у системі примусового виконання судових рішень. У найскладніший момент повною мірою проявилися давні системні проблеми. Плани на досягнення європейського рівня виконання залишаються недосяжною мрією. У грошовому еквіваленті цей показник до початку повномасштабного вторгнення російської федерації залишався катастрофічно низьким - кредиторам повертали лише 2,6% від належних сум за рішеннями судів та інших органів, тобто зі 100 грн лише 2 грн 60 коп. На жаль, є підстави вважати, що в умовах війни і загального падіння економіки він може стати ще нижчим» [1].

З початком дії в Україні воєнного стану робота автоматизованої системи виконавчого провадження (далі - «АСВП») була зупинена. Державне підприємство «Національні інформаційні системи» тимчасово заблокувало доступ до АСВП та Єдиного реєстру боржників для недопущення будь-яких несанкціонованих дій з інформацією, що міститься в зазначених реєстрах. Зупинення роботи реєстрів, в свою чергу, зупинило здійснення державними та приватними виконавцями виконавчих дій. Починаючи з 11 квітня 2022 року Державне підприємство «Національні інформаційні системи» частково почало відновлювати доступ виконавців до АСВП [2]. Зокрема, окремі аспекти відновлення доступу працівників органів державної виконавчої служби до АСВП врегульовано Наказом Міністерства юстиції України від 04.04.2022 р. №1310/5 «Деякі питання доступу до автоматизованої системи виконавчого провадження та Єдиного реєстру приватних виконавців України у період воєнного стану».

Відповідно до абзацу 1 пункту 2 зазначеного Наказу, «працівникам органів державної виконавчої служби, які є реєстраторами автоматизованої системи виконавчого провадження, доступ до цієї системи припиняється та відновлюється адміністратором автоматизованої системи виконавчого провадження на підставі письмового повідомлення Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, яке готується у тому числі на підставі пропозицій начальників управлінь забезпечення примусового виконання рішень міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції України. Таке повідомлення повинно містити регіон або перелік працівників органів державної виконавчої служби відповідного регіону, у якому працівникам органів державної виконавчої служби припиняється або відновлюється доступ до автоматизованої системи виконавчого провадження» [3].

Варто зазначити, що 15 березня 2022 року був прийнятий Закон України «Про внесення зміни до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження». Положеннями даного Закону «забороняється відкриття виконавчих проваджень та вжиття заходів примусового виконання рішень на території адміністративно-територіальних одиниць, які тимчасово окуповані внаслідок військової агресії Російської Федерації, у період такої окупації» [4]. Тобто на тимчасово окупованих територіях України державні виконавці позбавлені можливості здійснювати свої повноваження щодо відкриття виконавчих проваджень та вжиття заходів примусового виконання рішень.

У 2023 році був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих особливостей організації примусового

виконання судових рішень і рішень інших органів під час дії воєнного стану» № 3048-IX. Відповідно до його положень, «зупиняється у період дії воєнного стану в Україні вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях з виконання рішень (крім рішень за позовами фізичних осіб про стягнення заробітної плати, грошового забезпечення військовослужбовців, його перерахунку, щодо забезпечення військовослужбовців житлом), боржниками за якими є підприємства оборонно-промислового комплексу, визначені в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, органи військового управління, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, установи та організації, які входять до складу Збройних Сил України, рішень про стягнення з фізичної особи заборгованості за житлово-комунальні послуги на території територіальних громад, що належать до територій, на яких ведуться активні бойові дії, або тимчасово окупованих територій відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованої Російською Федерацією території України, або якщо стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги здійснюється щодо нерухомого майна, яке є місцем постійного проживання такої фізичної особи і було знищено або пошкоджено внаслідок воєнних (бойових) дій» [5].

Таким чином, правовий режим воєнного стану суттєво трансформував діяльність органів державної виконавчої служби, загостривши вже наявні системні проблеми та поставивши нові виклики. Законодавчі зміни, впроваджені у відповідь на воєнні обставини, лише частково змогли адаптувати механізми примусового виконання рішень до нових реалій. Значна кількість обмежень, запроваджених задля збереження державної стабільності, водночас негативно вплинула на реалізацію прав осіб, на користь яких ухвалено судові рішення. Відтак, стратегічним напрямом має стати забезпечення функціональної безперервності, прозорості процедур та гнучкості механізмів примусового виконання судових рішень із дотриманням гарантій прав людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чепурний В. Виконавче провадження в умовах війни: нові виклики і давні проблеми. Pravo.ua : веб-сайт. URL: <https://pravo.ua/vykonavche-provazhennia-v-umovakh-viiny-novi-vyklyky-i-davni-problemy/>
2. Мірошніченко І. Особливості виконавчого провадження під час воєнного стану. Ліга Закон: веб-сайт. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/210889_osoblivost-vikonavchogo-provazhennya-pd-chas-vonnogo-stanu
3. Наказ Міністерства юстиції України «Деякі питання доступу до автоматизованої системи виконавчого провадження та Єдиного реєстру приватних виконавців України у період воєнного стану» від 04.04.2022 р. №1310/5. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/re37717?an=14>
4. Про внесення зміни до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження: Закон України від 15.03.2022 р. № 2129-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2129-20#Text>
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих особливостей

організації примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час дії воєнного стану: Закон України від 11.04.2023 р. № 3048-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3048-20#Text>

УДК 347

Кіт Т. Б.

*аспірант третього року навчання
кафедри цивільного права і процесу
Західноукраїнського національного університету*

Проблеми імплементації практики ЄСПЛ у національне судочинство

Імплементація практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) у національне судочинство означає процес включення рішень та правових позицій ЄСПЛ до правової системи держави, зокрема через її судову практику, законодавчі зміни та адміністративні заходи [1]. Імплементація забезпечує відповідність національного права стандартам Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ) та сприяє захисту прав людини на національному рівні [2]. Загалом, імплементація передбачає процес впровадження рішень ЄСПЛ у внутрішню правову систему держави шляхом прямого застосування (моністичний підхід), шляхом трансформації у національні акти (дуалістичний підхід) або через тлумачення національного законодавства у світлі практики ЄСПЛ [3].

Досліджуючи особливості імплементації практики ЄСПЛ в Україні, видається, що вони передусім пов'язані з її законодавчим та практичним забезпеченням. В Україні система реалізації міжнародного права є моністичною, так як відповідно до ст. 9 Конституції України, міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, є частиною національного законодавства [4]. Це у свою чергу означає, що положення ЄКПЛ та рішення ЄСПЛ мають обов'язковий характер для українських судів.

Важливим інструментом у цьому процесі є також Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який встановлює правові механізми виконання рішень ЄСПЛ, а також регламентує використання практики Суду при розгляді справ у національних судах [5]. Однак, на практиці нерідко виникають проблеми із застосуванням та тлумаченням практики ЄСПЛ. Зокрема, мають місце випадки формального або некоректного застосування рішень Суду, що свідчить про недостатнє розуміння їх суті. Це обумовлює потребу у системному підвищенні рівня кваліфікації суддів, поліпшенні доступу до офіційних перекладів рішень ЄСПЛ, а також вдосконаленні нормативних та інституційних механізмів імплементації практики ЄСПЛ в українське судочинство.

У світлі вище перелічених проблем, видається позитивним підхід ЄСПЛ, який передбачає формулювання обов'язку національних судів тлумачити та застосовувати національне законодавство відповідно до ЄКПЛ. З огляду на це,